Nataliia Pereverten

CREATIVE DIALOGUE BETWEEN UKRAINIAN AND FRENCH LITERATURE (BASED ON THE WORKS BY YE. HREBINKA, HONORE DE BALZAC, V. HUGO)

The article examines creative dialogue between Ukrainian and French literature based on the works by Ye. Hrebinka, Honore de Balzac, V. Hugo. In terms of comparative analysis of selected works of these writers it is shown common themes, problems, and fiction images in their literary heritage as well as the fact that Ukrainian literature has always been an integral part of European literature.

At the same time the author emphasizes that Ye. Hrebinka presentst his own interpretation of themes, issues, images similar to French classics that proves the originality of Ukrainian literature.

Key words: *moral values, comparative analysis, creative dialogue, moral choice, European context.*

УДК 821.161.2-97

Ольга Питюр

БОГОРОДИЧНІ ЧУДЕСА У ВАСИЛІЯНСЬКИХ ТВОРАХ БАРОКОВОЇ ДОБИ

У статті автор досліджує структуру Богородичних чудес на прикладі творів отців василіян. Категорії «чуда» і «чудесного» проаналізовано на основі теоретичних праць С. Аверинцева, Жака Ле Гоффа. Окрему увагу приділено традиції використання мотиву чудесного в українській літературі давнього та барокового періоду. На прикладі збірок чудес «Гора Почаївська» (1793) анонімного автора та "Phoenix tertiato redivivus…" (1684) Якуба Суші було проаналізовано структуру й функції чудес Богородиці. З'ясовано, що здійснює чудо чудотворний образ Богородиці (Богородиця — посередниця між Богом і людьми, тому енергію зцілення образ має від самого Бога).

У статті Богородичні чудеса досліджено в контексті їх ролі у часопросторі творів та символічного змісту. Зокрема, з'ясовано, що такі твори насичені числами, котрі виступають знаками, через які реальне життя пов'язувалося зі Священною історією. У структурі чудес виділено об'єкти чуда, проаналізовано причини його виникнення, результат здійснення чудесного. З'ясовано, що чудо у віруючих є органічною частиною щоденного життя і має не тільки позитивний, а й негативний зміст, тобто виконує функцію не лише зцілення, а й покарання. Викликає чудо все, що порушує звичний порядок життя людини, зокрема це стосується різноманітних хвороб, необхідності захисту або оборони, нападів ворогів та тих, хто бажає зла іконі або монастирю. Зникнення таких ситуацій барокова людина цілком вважала за чудо.

Ключові слова: *чудо, чудесне, Богородиця, бароко.*

Феномен чуда у релігійній системі посідає виняткове місце й має трансцендентну природу. Це видиме надприродне явище, яке здійснює живий бог заради того, аби вказати людині шлях до духовного вдосконалення [6, 56]. У літературних творах цей феномен знайшов особливе втілення, зокрема в епохи, що характеризувалися значним релігійним впливом. Окреме місце серед таких творів займають оповідання про чудеса Богородиці, що відбувалися від ікон Пречистої у різних куточках світу.

Мета статті — дослідити структуру та форму Богородичних чудес у василіянських творах барокової доби.

Об'єктом дослідження є василіянські твори, зокрема збірки чудес «Гора Почаївська» (1793) анонімного автора та "Phoenix tertiato redivivus…" (1684) Якуба Суші.

Пріоритетні **завдання статті**:

- визначити категорії «чуда» і «чудесного» у християнському світобаченні;
- окреслити дослідження чуда у давній українській літературі;
- проаналізувати структуру та функції чудесного у Богородичних василіянських збірниках барокової доби;

У світогляді теїзму С. Аверинцев визначає чудо як *«зняття волею всемогутнього Бога-Творця покладених цією ж волею законів природи, що наочно виявляє для людини владу Творця над його творінням, що стоїть за світом речей»* [1, 498].

Святий Августин зазначає, що чудо відбувається тоді, коли Бог скасовує дію природних законів. Фома Аквінський вказує на те, що чудо не завжди повинно скасовувати закони природи, бо важливішою є його духовна складова, тобто чудо буде здійснене тоді, коли людина сама попросила про це. Неодмінною умовою у такому випадку є молитва.

Жак Ле Гофф називає чудотворність сутністю християнства [5, 34], а безумовним автором чуда — Бога. Аналізуючи західноєвропейське надприродне у XII–XIII ст. дослідник виділяє три сфери чудесного: mirabilis (наше чудесне зі своїми дохристиянськими джерелами), magicus (шкідливе надприродне, сатанинське надприродне) та miraculosus (суто християнське надприродне, християнське чудесне). Автор зазначає, що чудесне у середньовічної людини не викликало подиву, шоку або здивування, а існувало як органічна частина навколишнього світу. Про подібне говорить Л. Ушкалов, визначаючи різновиди Божих образів, наприклад чудотворні ікон Богородиці. Ці твори, перебуваючи у одному полі із бароковою людиною, водночас належали іншій сфері Божественного, тому були ідеальним провідниками його волі. Більше того, ці ікони володіли надприродними енергіями, бо могли творити дива [9, 51].

Авторський колектив православних священників вбачає у чудесному органічну частину православ'я і виокремлює такі його характеристики:

- чудо є виразником Божої волі, дії вищого світу на нижчий світ;
- однією із найбільших особливостей християнського чуда є його направленість на зцілення людини;
- в основі всіх християнських чудес лежить ідея спасіння;
- «внутрішня» сторона чуда сприймається духовним просвітленим зором;
- сприйняти чудо можна лише через духовне бачення;
- чудо не буває випадковим і трапляється у разі внутрішньої потреби, крім того, воно можливе лише там, де є віра;
- чудо дає розуміння, втішає, допомагає;
- чудо не є доказом існування віри чи Бога; так, Христос творив чудеса не для того, щоб довести свою божественну природу, а тому що «любив, жалів, співчував…» [11, 56].

Категорія чудесного пронизує українську літературу від найдавніших часів. Це чудеса, які описані у Біблії, оповіді, зафіксовані, наприклад, у Києво-Печерському патерику. П. Білоус, аналізуючи оповідь про чудесне зцілення князя Володимира, вміщену в Патерику, вказує на поширений у давніх творах прийом — чудо, *«котре підсилює емоційно-смислове тло алегоричного змалювання персонажа»* [3, 32]. Чудо, за твердженням науковця, також є елементом такого жанру давньоруської літератури, як «слово», або може виражатися у формі «видива». Урешті, чудом називають твір самі книжники, вказуючи на безпосередню волю Бога у створенні писемного тексту [3, 128].

О. Білоус, досліджуючи чудеса у літературі Київської Русі, вказує на них як важливий елемент художньої структури літературних творів, ключовими художніми одиницями в розгортанні оповіді «Повісті врем'яних літ», «Києво-Печерському патерику», княжих житіях. Чудо в таких творах постає як вияв божественної волі, може функціонувати в різних моделях, зокрема знаку, перетворення, зцілення, сновидіння, сугестивної дії, передбачення-передвістя [2, 151].

Чудо завжди поряд із образом Богородиці. Вона була свідком першого чуда Сина і вказувала йому на можливість здійснення такого чуда. Життя Марії є паломництвом її віри, так згодом паломництво стане особливою умовою здійснення чудес Богородицею.

Перше чудо у присутності Богородиці за участю Христа відбулося у Кані Галілейській (перетворення води на вино під час весілля). Прикметно, що у цей час Марія вперше проявляє віру в те, що Христос може зробити чудо, вона є співробітницею (інформує Христа про те, що на весіллі закінчилося вино), посередницею (просить у Христа перетворити воду на вино) і, врешті, також, як і Христос, спокутницею гріхів. Пізніше ця тематика (спасіння, спокутування та посередництво Марії) буде глибше розвинена в наступні віки. Посередництво Марії (між Богом і людьми) полягає в тому, що вона вказує на потреби людей (інформує Бога про таку потребу). Так, у трактуванні отців церкви Марія (на іконі) повернена до нас, що означає «людський гріх спокутувано, але ми ще не врятовані». У апостола Павла Марія повернена обличчям до Бога і вказує йому на потреби людини. Так, обличчя Марії, зображене на іконі, завжди буде перед віруючими під час здійснення чуда (зцілення, спасіння).

За спостереженнями І.Я. Франка, усе XVII ст. мало виразне позначення чудесного й характеризувалося постанням значної кількості церков на місці явлення чудесного знамення чи ікони. Це актуалізувало, за твердженням дослідника, створення численних оповідань про такі чудесні явлення. У бароковій літературі оформилися окремі жанри творів, в основі яких лежить категорія чудесного. Це і житійна проза, яка оповідала про праведний шлях святого, якого супроводжувало чудесне при житті чи після смерті. Чудо наявне у апокрифічних творах, частиною яких згодом стали богородичні оповідання, які за твердженням Ю. Нікітіна, були наближені

до західноєвропейського мираклю. Але, на відміну від останнього, що був жанром релігійно-повчальної драми, близької до містерії та мораліте [8, 48], у давньоруській літературі сформувалися так звані сказання про богородичні ікони.

У цьому аспекті василіянський уніатський чин був надзвичайно продуктивним поширювачем культу Богородиці та релігійної літератури, в основі якої лежали чудеса від ікон Богородиці.

Унійна барокова література XVIII ст. витворює виразний мультикультурний простір, який втілився у літературі отців-василіян. «*Ця діяльність позначена напруженими, часто драматичними прагненнями відкрити свою ідентичність унікального тоді для католицької Церкви монашого ордену східного обряду. Барокова стилістика виявляється перспективним простором для здійснення мистецького синтезу національної традиції з елементами латинської сакральної культури, активно засвоюваної у василіянському середовищі*» [7, 39]. Так актуалізується проблема сприйняття образу Богородиці у контексті спільної помісницької церкви латинського та візантійського обрядів. Категорія чуда і чудесного у цьому аспекті є неодмінним атрибутом Богородиці, зокрема, у богородичних збірниках оповідань, авторами яких стали монахи василіяни. Леонід Ушкалов, у свою чергу, акцентує увагу на тому, що в літературі українського бароко можна знайти «*сотні, а може, навіть тисячі історій про дива святих ікон*» [9, 51], а «*екзальтований марійний культ посутньо характеризує барокове світобачення, зокрема й українське*» [9, 62].

Серед найбільш відомих центрів, де витворилися твори відповідного спрямування, називаємо Київ («Києво-Печерський патерик»), Чернігів (видання І. Галятовського «Скарбниця потребная» та свт. Дмитра Туптала «Руно орошенное»), Почаїв (анонімна василіянська збірка чудес «Гора Почаївська», об'єктом уваги якої є чудотворна ікона Почаївської Божої Матері, привезена із Візантії) та Холм, де польською мовою була створена збірка богородичних оповідань "Phoenix tertiato redivivus…". Її автором є холмський біскуп, василіянин Якуб Суша, життя якого тісно пов'язане із Холмською іконою Богородиці.

Чудо у василіянських богородичних збірниках має особливі характеристики. Можливість створення таких творів зумовлюється чудесними діяннями Богородиці. Так, у Почаєві відбулася з'ява Пречистої у вогненному стовпі пастуху Івану Босому на горі Почаївській. Богородиця залишила на камені відбиток своєї стопи із цілющою водою всередині. Згодом на цьому місці постане одна із найбільших святинь — Почаївська лавра, де зберігатиметься чудотворна Почаївська ікона Богородиці. Поява Холмської ікони Богородиці також пов'язана із надприродними діями: це її віднайденння у 1640 р. на горі, «на котрій Богу подобалось мешкати» [12, 16], у землі (вапняковій суміші) під колишнім чоловічим монастирем.

Об'єкти чуда. Благодать Пречистої охоплювала не лише простий люд, зокрема селян, служників, пастухів, бджолярів, охоронців, а й панів, священиків, міщан, тобто чудеса Богородиці не були вибірковими у соціальній приналежності людини. Така позиція є також дієвим засобом впливу на читача, бо наголошує, що по силі віри прийде зцілення будь-кому, навіть убивці людини Андрію, якого порятувала Богородиця від страти [4, 17].

Чудесне також могли спостерігати й невіруючі або ті, хто хотів завдати шкоди іконі. Так, у збірнику "Phoenix tertiato redivivus…" (1684) чудо № 2 оповідає про татар, які зняли оздоби із Холмської ікони Богородиці, за що були «чудесно» покарані: Божа Мати їх осліпила і «повернула голови» у протилежний бік від свого чудотворного образу [12, 152]. У збірнику «Гора Почаївська» (1793) є схожа оповідь про турків і татар, які хотіли пограбувати Почаївську обитель (оповідь під 1675 роком, 20 червня). Богородиця сама стає із військом ангелів на захист Почаєва. Агаряни, які хотіли розорити монастир, побачивши чудо явлення самої Богородиці із покровом, «*здивувалися, великий страх і жах відчували*» [4, 18]. Стріли, якими вони хотіли вразити Богородицю, поверталися проти них же, врешті татари один одного повбивали.

Вікова категорія людей теж надзвичайно широка: це може бути щойно народжена дитина або отроча 5–6 років, молода дівчина або хлопець, заміжня зріла жінка або чоловік, люди у поважному віці, наприклад 53 або 60 років.

Причини чуда. Викликає чудо все, що порушує звичний порядок життя людини, зокрема, це стосується різноманітних хвороб: перелом, поранення, гарячка, сліпота, головний біль, хвороби горла, очей, ніг та рук, рак, зубний біль; смерть (як правило, дитини), одержимість бісом, каліцтво, утоплення, взяття у полон, необхідність захисту або оборони, напади ворогів та тих, хто бажає зла іконі або монастирю, ображає святе місце й ікону словами. Зникнення названих ситуацій барокова людина цілком вважала за чудо.

Час і простір чуда. На вибраній Богом (Богородицею) території панують свої закони, а часопростір має особливе функціонування, яке часто не можна пояснити дією фізичних сил. Власне, цього і не потрібно, зважаючи на бароковий світогляд людини, яка існувала у чіткій системі поділу на земний і небесний світи, органічно сприймала точки їх дотику, що наочно виявлялося у здійсненні чудесних діянь Богородицею та їх сприйнятті людиною.

Позиціонування часовічності можна спостерігати у таких фрагментах художніх текстів, об'єктом яких є Богородиця: оживлення мертвої дитини, яка померла від хвороби і була перенесена до ікони

Богородиці батьками у церкву й покладена перед чудотворною іконою; невидимість людини у руках вартових; свідчення Марії Боровицької про те, як у восьмирічному віці вона була завалена землею, що осипалася із гори, впродовж двох годин і «*…від сходу до заходу сонця без духа була*» [4, 49]; чудесне оживлення трирічної Агафії, яка «*впала у воду і втопилася, з води була витягнута і лежала напівмертва одну годину, а після офірування до Богородиці прийшла відчасу до тями*» [4, 49]; оживлення дочки Марії, яка померла від хвороби і була вже офірована та покладена на катафалк, але після слізного прохання батька до Богородиці ожила, протягнула руки до матері й попросила води напитися [4, 79 зв.] тощо.

Кароль Клявза наголошує на появі в іконі надчасового виміру, що актуалізує надчасову зустріч за посередництва ікони. Така надчасовість особливо яскраво спостерігається під час молитви або літургії, коли хронологічний час та фізичний простір втрачають свої фізичні характеристики. Наголосимо, що така зустріч відбувається у окремому, додатково сакралізованому просторі — Церкві. У нашому випадку це Почаївська та Холмська церкви, де зберігалися чудотворні образи.

Зміну часопростору часто супроводжує сон. Оніричні сюжети в збірці чудес також різноманітні: це і поява чудотворної ікони у світлості одного-двох іноків, наставлення Богородиці, видінь померлих батьків, дзвіниці, монастиря та гори Почаївської або Холмської, видіння майбутньої подорожі до Почаєва чи Холма або самого себе цілком здоровим.

В окремих чудесних зціленнях зазначено, що вони відбулися вночі, наприклад порятунок із полону, коли викрадачі поснули. Переважна більшість чудес відбувається при денному світлі в будь-який час. Інколи свідками чудесного зцілення могли бути члени родини.

Елементи чуда:

- ікона Богородиці, яка плаче;
- образ, який випромінює світло;
- звернення до Богородиці, що виражається через молитву, яка може бути внутрішньою безсловесною, мовчазною молитвою, що виголошена однією людиною або цілою громадою;
- молитва, зміст якої переказаний оповідачем, або власне молитва, що передається у формі прямої мови того, хто звертається до Заступниці;
- вода, після умивання якою сліпий прозрівав. Воду можна було також пити або обливатися нею для зцілення тіла, наприклад чудесне зцілення Маріанни Паколсіянської від невідомої хвороби після того, як вона облилася водою, освяченою у Церкві Холмській [12, 157];
- проведення обряду офірування.

Посередники чудесного. Такі істоти у творах виконують функцію дороговказа душі до омріяного зцілення. Так Якуб Суша під 1616 роком фіксує оповідь служниці Варвари, одержимої бісом, яка о третій годині ночі побачила видіння: «*прекрасна мотрона у річці наказала, щоб поклонилася у церкві Холмській Образу матері Божої, на правій руці якої сидить дитя. Якщо здійсниш це — здоров'я отримаєш*» [12, 154]. У художньому полотні збірки чудес «Гора Почаївська» (1793) часто використовується мотив сну, в якому хворому відкривається шлях до лікування. Часто у такому сні присутній старець або монах (двоє монахів), який вказує дорогу, наприклад: «*року 1737 місяця Января 5 дня Григорій під совістю розповідав, що тілом хворий був цілий рік і в тій хворобі у сні бачив старця…*» [4, 19]. Або року 1724 благородний Казимир у недузі зазнав благодаті Пречистої, коли «*у немочі своїй заснув, мав видіння, що наставляло його в обитель Почаївську…*» [4, 21]. Таким чином виділяємо персонажа-супутника у видінні, що вказує на шлях, а видіння у сні — це засіб відкриття шляху до Бога, прилучення до Абсолюту.

Символіка чуда. Текст насичений різноманітними числовими позначеннями, що найчастіше використовувалися для повторення зачинів свідчень на зразок: «*року 1752 місяця Іюнія 24 дня*» [4, 35]. Більш емоційний вплив на читача мали числа, які служили на позначення часу фізичного страждання, яке могло тривати декілька днів, наприклад: Катерина, яка не могла розродитися і «*страждала три дні в тій хворобі*» [4, 18], пори року, як Ігнатій, який «*хворів на обидві ноги цілу зиму*» [4, 23], чи десятки місяців, зокрема чотирнадцять седмиць [4, 25]. Використання чисел, що визначають час початку хвороби, її перебіг або час, який потрібен на зцілення, не є випадковим. Числа є знаками, що приховують у собі таємний Божий промисел, знаками, через які реальне життя пов'язувалося зі Священною історією. Такими є числа 3, 4, 5, 7, 10, 12, наприклад: «*дівчина Устина… була мучима бісом і скорчена три дні*» [4, 15] або «*на п'ятий день сотворив обіцянку*» [4, 29], що є знаком містичного єднання людства зі Спасителем [4, 212].

Результат чуда. Рецепт зцілення людини Богородицею відбувався за «схемою»: хвороба — страждання, що фізично виснажувало людину, — створення молитви-прохання до Богородиці — створення обітниці поклонитися чудотворному образу — одужання — виконання обіцянки (прихід, приїзд на гору Почаївську або Холмську до церкви, де зберігається образ). Повторюваність у описі чудес зцілення, а також значна увага до числового ряду здійснювала ще одну важливу функцію в контексті релігійного тексту, а саме: впливу на «*уважного й допитливого читача, а поліваріантне і багатозначне використання числових символів*

у їх найтіснішому зв'язку з сюжетною будовою розповіді формувало текст-сповідь, збірку-порадник, у якому рецептами виступали свідчення очевидців, а самим лікарем — Богородиця». Текст служив *«формою очищення душі від гріховних помислів та пристрастей»* [10, 89].

Отже, чудо у Богородичних василіянських збірниках відбувається повсякчас. Збірник «Гора Почаївська» (1793) фіксує близько 500 чудес у період із 1554 до 1793 рр., а збірка "Phoenix redivivus…" — 704 (період із приблизно XIII ст. до 1685 р.) із різною періодичністю. Чудо у віруючих не викликає здивування або шоку, а є органічною частиною щоденного життя. Час здійснення чуда не має чіткої добової визначеності. Найчастіше цей процес (чудесного зцілення) може тривати декілька діб. Здійснює чудо чудотворний образ Богородиці (Богородиця — посередниця між Богом і людьми, тому енергію зцілення цей образ має від самого Бога). Чудо має не тільки позитивний, а й негативний зміст, тобто виконує функцію не лише зцілення, а й покарання.

Чудо організовує часопростір збірок, адже у процесі їх опису відбувається локація дії на горі Почаєва або Холма чи безпосередньо у приватних помешканнях вірян. Як правило, чудо вважається завершеним, якщо людина здійснила паломництво до ікони, яка їй допомогла.

Чудом можна назвати додатковий час життя, який дарує Богородиця віруючому. Вона звільняє від хвороб і страждань, щоб цей час людина витратила у молитвах і пошануванні Бога.

Перспективними вважаємо напрями роботи, спрямовані на дослідження василіянського бароко та особливостей функціонування образу Богородиці у системі координат василіянсько світобачення.

ДЖЕРЕЛА

1. Аверинцев С.С. София-Логос. Словарь [Текст] : [статьи] / Сергей Аверинцев ; [под. ред. Н.П. Аверинцевой и К.Б. Сигова]. — К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2006. — 902 с.
2. Білоус О. Чудеса у літературі Київської Русі : монографія / Оксана Білоус. — Житомир : Рута, 2010. — 168 с.
3. Білоус П.В. Літературна медієвістика. Вибрані студії : у 3 т. — Т. 2. : Художній світ давньої української літератури : Ізборник / Петро Білоус. — Житомир : П.П. «Рута», 2012. — 428 с.
4. Гора Почаевская . — Почаїв : Друкарня Успенського монастиря, 1793. — 99 арк. — 4 с.
5. Гофф Ле Жак Середньовічна уява / Жак Ле Гофф ; пер. з франц. Яреми Кравця. — Львів : Літопис, 2007. — 350 с.
6. Журавльова С.С. «Алфавит собранный, рифмами собранный…» свт. Іоанна Максимовича як явище агіографічної культури українського бароко : монографія / Світлана Журавльова ; [наук. ред. архієп. Ігор (Ісіченко)]. — Бердянськ : БДПУ, 2012. — 238 с.
7. Ісіченко І. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII–XVIII ст.) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Ісіченко. — Львів : Святогорець, 2011. — 568 с.
8. Літературознавча енциклопедія [Текст] : у 2 т. — К. : Видавничий центр «Академія», 2007. — Т. 2 : М (Маадай–Кара) — Я (Я-Форма) / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів, 2007. — 624 с.
9. Ушкалов Л. Література і філософія: доба українського бароко / Л.В. Ушкалов. — Харків : Майдан, 2014. — 416 с.
10. Ушкалов Л. Основні риси телеології тексту в літературі українського бароко / Леонід Ушкалов // Медієвістика (Од.), 1998. — Т. 1. — С. 85–91.
11. Чудо: богословский взгляд и личный опыт / сост. М. Шполянский . — М. : Отчий дом, 2003. — 125 с.
12. Susza Jakub Phoenix redivivus albo obraz starożytny chełmski Panny i Matki Przenajświętszej sławą cudownych swoich dzieł ożyły… Zamość, 1684. — 523 s.

Ольга Питюр

БОГОРОДИЧНЫЕ ЧУДЕСА В ВАСИЛИЯНСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ЭПОХИ БАРОККО

В статье автор исследует структуру Богородичных чудес на примере книг отцов василиян. Категории «чуда» и «чудесного» проанализированы на основе теоретических работ С. Аверинцева, Жака Ле Гоффа. Отдельное внимание уделено традиции использования мотива чудесного в украинской литературе древнего и барокового периодов. На примере сборников чудес «Гора Почаевская» (1793) анонимного автора и "Phoenix tertiato redivivus…" (1684) Якуба Суши было проанализировано структуру и функции чудес Богородицы. Выяснено, что осуществляет

чудо чудотворный образ Богородицы (Богородица — посредница между Богом и людьми, поэтому энергию исцеления этот образ имеет от самого Бога).

В статье Богородичные чудеса исследованы в контексте их роли в создании пространства и времени произведений, а также их символического смысла. В частности, произведения насыщены числами, которые выступают знаками, посредством которых реальная жизнь связывается со Священной историей. В структуре чудес выделены объекты чуда, проанализированы причины его возникновения, результат осуществления чудесного.

Выяснено, что чудо у верующих выступает органической частью каждодневной жизни и имеет не только позитивный, но и негативный смыслы, то есть исполняет функцию не только исцеления, но и наказания. Вызывает чудо все, что нарушает каждодневный порядок жизни человека, в частности, это касается разных болезней, необходимости защиты или обороны, нападений врагов или тех, кто желает зла иконе или монастырю. Исчезновение таких ситуаций барокковый человек воспринимал как чудо.

Ключевые слова: *чудо, чудесное, Богородица, барокко.*

Olga Pytiur

MIRACLES OF VIRGIN MARY WITHIN BASILIAN LITERATURE OF BAROQUE PERIOD

The structure of Virgin Mary's divine miracles is studied on the example of literary works of Basilian monks. Categories of "miracle" and "miraculous" are studied on the basis of theoretical works by S. Averintsev and Jacques Le Goff. Special attention is paid to the tradition of the use of miracle motives in the ancient and baroque period of Ukrainian literature. The structure and functions of Virgin Mary's miracles are elaborated on the example of literary collection "Hora Pochayivska" ("The Pochayiv Mount") (1793) written by unknown author and "Phoenix tertiato redivivus…" (1684) by Jakub Susza. The miraculous means of the Virgin's image are defined (Virgin Mary is the mediator between the God and the people, hence she receives her healing energy from the God).

In the article the Virgin Mary's miracles are studied in the context of their role within the time and space of both literature and symbolic meaning. In particular, literary works are saturated with numbers through which real life is connected with the Holy history. The objects of miracle is distinguished within the structure of miracles. The causes of miracles and the results of miraculous fulfillments are analyzed.

In the article it is also clarified that the miracle for the faithful people is the natural part of everyday life and the miracle may not only heal but punish either, so it possesses both positive and negative meaning. The miracles are invoked by anything disturbing the mundanity: in particular, illnesses, necessity of defense, aggression of enemy and those who hostile to the icon and monastery. The disappearance of the mentioned situations was regarded by the baroque people as the mere miracle.

Key words: *miracle, miraculous, Virgin Mary, baroque.*